

projecting teaching; technology of the absolute understanding, technology of the adapted teaching, technology of the collective cooperating, technology of the concentrative teaching, technology of the different levels teaching, technology of the dual teaching, technology of the distant teaching, credit and module technology, technology of the integrated teaching, technology of the problem and module teaching, technology of the module and ranking teacher, technology of the informational and module teaching and tutor's technology of teaching. The priorities of the educational technologies by state and potential of development integral criterions are determined. The compromising educational technologies with minimum distinctions between teacher's and student's estimations are determined too.

Key words: educational technology, criterions of the educational technology estimation, method of the purposive programming.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Когород Н П.

УДК 378.147:796.5: 379.83

М. Ю. Коллегаєв

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ БАКАЛАВРІВ З ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНДУСТРІЇ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ

Сучасна світова тенденція диференціації попиту в індустрії туризму, яка формує нові напрямки розвитку туристичних послуг, ставить перед Україною завдання з розвитку нових конкурентоспроможних напрямів вітчизняного в'їзного та внутрішнього туризму, зокрема у сфері активного відпочинку, а так само вдосконалення процесу підготовки студентів спеціальності «Туризм» для даних напрямків діяльності.

Із сучасних робіт, спрямованих на вдосконалення методик професійної підготовки майбутніх фахівців індустрії активного відпочинку ми можемо виділити роботи А.П. Коноха, Т.К. Горячевої, В.І. Ганопольського, В.Д. Дехтяра, З.І. Філіпова, В.В. Шафранського, А.Г. Маслова, Н.А. Огієнко, О.В. Алексеевої, проте дана проблема продовжує залишатися недостатньо дослідженою.

Вивчення сформованого процесу підготовки показало, що чинна система, забезпечуючи професійну готовність у таких традиційних напрямках як менеджмент туризму, екскурсійна діяльність, анімація (у тому числі і спортивна), не дозволяє забезпечити готовність випускників спеціальності «Туризм» до таких ключових напрямках діяльності в

індустрії активного відпочинку як розробка, організація і управління активними, екстремальними і пригодницькими турами, а так само інструкторська діяльність в туризмі та екстремальних видах спорту і розваг [1].

Очевидно, що представлені недоліки неможливо вирішити через стихійну еволюцію існуючих параметрів підготовки, тому для вирішення даної проблеми нами, серед відомих наукових концепцій був обраний підхід, заснований на створенні організаційно-педагогічних умов формування готовності до професійної діяльності.

Метою статті є обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку.

Для визначення даних умов нами були вивчені специфічні особливості професійної та спортивної діяльності в індустрії активного відпочинку, проаналізовано існуючі моделі підготовки та виявлено основні показники готовності фахівців даної сфери діяльності, що дозволило нам виділити 4 організаційно-педагогічних умови формування готовності бакалаврів спеціальності «Туризм» до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку.

Запропоновані умови в основному базуються на теоретичних засадах діяльнісного підходу в засвоєнні соціального досвіду і зокрема концепції знаково-контекстного навчання А.О. Вербицького і спрямовані на реалізацію динамічної моделі трансформації діяльності студентів від навчальної через квазіпрофесійну та навчально-професійну до професійної діяльності [2].

Далі ми коротко розглянемо сутність і запропоновані способи реалізації положень кожного з запропонованих умов, а так само очікувані результати їх впровадження.

Умова № 1. Забезпечення раннього професійного самовизначення студентів спеціальності «Туризм» до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку на основі принципів індивідуального підходу в навчально-виховному процесі.

Спостереження показують, що переважна більшість студентів починає замислюватися про конкретні напрямки майбутньої трудової діяльності лише на старших курсах, отримавши досвід роботи в період виробничих практик. У результаті кілька курсів навчання виявляються втраченими або недостатньо ефективно використані для професійного вдосконалення і самовдосконалення студентів у конкретно вибраній області. Для професійної сфери індустрії активного відпочинку і зокрема для активних видів туризму, де процеси накопичення тактико-технічних умінь, навичок і досвіду похідної діяльності носять багаторічний і багатоетапний характер, пізніше професійне самовизначення не дозволить сформувати необхідний рівень професійної готовності. Для вирішення даної проблеми необхідне створення умов для професійного

самовизначення студентів в межах майбутньої професії вже на першому курсі навчання.

Для реалізації умови № 1 ми використовували такі методи: ознайомлення з індустрією активного відпочинку, залучення в професійно-орієнтовану або в близьку до неї діяльність; отримання максимально різнобічної інформації і думок про характер професії; самопізнання відношення до процесу діяльності; самооцінка відповідності вимог діяльності своїми можливостями, особистим цінностям, схильностям і життєвим планам.

Реалізація умови раннього професійного самовизначення здійснювалася нами в рамках навчального процесу, а так само комплексу заходів соціально-виховної роботи. Ознайомлення та отримання первинного досвіду різних видів спортивно-туристської діяльності досягалося за рахунок залучення студентів 1-го курсу в наступні масові заходи: День відкритих дверей студентського туристського клубу; туристський зліт Вузу; походи вихідного дня, некатегорійний багатоденний похід в цікавому та новому для студентів районі; спортивний похід 1 к.с.; тренування з техніки туризму. Діяльнісне ознайомлення поєднувалася з вербальними методами шляхом спілкування з представниками різних референтних груп: початківцями і досвідченими туристами клубу, інструкторами та керівниками походів. Інформування про можливі напрямки і специфічних особливостях професійної діяльності в індустрії активного відпочинку та професійних вимогах реалізується в рамках вступної лекції дисципліни «Спортивний туризм» (1-й семестр) «Професійна діяльність в індустрії активного відпочинку».

Умова № 2. Насичення квазіпрофесійної діяльністю змісту пакету дисциплін «Активні види туризму» циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів туризму.

Сутність квазіпрофесійної діяльності полягає в моделюванні або відтворенні умов або ситуацій професійної діяльності. Ми вважаємо, що для ефективного освоєння як предметного, так і соціального контекстів спортивно-туристської діяльності при виконанні типових практичних завдань необхідно відтворювати умови максимально наближені до реальних. Залежно від напрямку діяльності нами використовуються такі новації:

— усі дисципліни спортивно-туристської спрямованості («Спортивний туризм», «Спортивне орієнтування», «Діяльність туристських самодіяльних організацій», «Організація дитячого і молодіжного туризму») були згруповані в пакет № 1 «Активні види туризму» циклу професійної та практичної підготовки (за вибором студента), навчального плану бакалаврів спеціальності 6.140103 «Туризм»;

— практичні заняття дисциплін пакету № 1 «Активні види туризму» об'єднані по 4-8 академічних години і проводяться в

«польових» умовах на обладнаних природних або штучних туристських полігонах, що дозволяють відтворювати умови природного рельєфу;

— для моделювання умов, ситуацій та завдань проектної діяльності в індустрії активного відпочинку ми застосовуємо метод педагогічного проектування, спрямований на виконання навчального проекту «Розробка активного туру» в рамках самостійної роботи з дисципліни «Діяльність туристських самодіяльних організацій»;

— всі практичні заняття з дисципліни «Спортивне орієнтування» згруповані по 6 академічних годин і проводяться в пересіченій лісовій зоні. Для відтворення реальних ситуацій та придбання особистого досвіду орієнтування на місцевості, кожне таке заняття завершується індивідуальним проходженням навчальної дистанції, складність якої послідовно зростає;

— в аудиторних заняттях, для аналізу проблемних ситуацій ми використовуємо реальні ситуації похідної діяльності в різних видах туризму з особистого досвіду викладача, з демонстрацією картографічних і фотографічних матеріалів;

— для фокусування науково-дослідної роботи студентів на професійну діяльність в індустрії активного відпочинку нами включені теми курсових, дипломних і магістерських робіт даної спрямованості.

Умова № 3. Забезпечення виконання типових управлінсько-інструкторських функцій спеціаліста індустрії активного відпочинку в процесі виробничих практик.

Сформовані в процесі підготовки бакалаврів туризму форми проведення виробничих практик лише частково відповідають завданням формування готовності до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку. Традиційно склалися дві основні форми проведення практик: офісна робота в місцевих турфірмах та контрактна робота в закордонних готелях, яка включає в себе наступні види діяльності: готельна анімація, супровід екскурсій, прийом і трансфер груп, робота на ресепшн в готелях. Таким чином, значна частина видів професійної діяльності в індустрії активного відпочинку (крім анімаційної) виявилася поза сферою навчально-професійної діяльності. Між тим, існують сформовані технології реалізації навчально-професійної діяльності як в активних видах туризму. Про ключової ролі «польових» практик у формі спортивних походів та польових навчально-тренувальних таборів у професійній спортивно-туристській підготовці фахівців спортивно-оздоровчого туризму вказували А.П. Конох [3] і В.В. Шапранський [4]. Найбільш поширеними в даний час формами проведення ознайомчих та виробничих практик у професійній підготовці фахівців активних видів туризму є спортивні походи.

Однак, професійна діяльність в індустрії активного відпочинку має більш широкий спектр, ніж туристська похідна діяльність. Тому в програму проведення практик повинні бути додатково включені інструкторські види навчально-професійної та професійної діяльності.

Інструкторська діяльність, що включає в себе комунікативну, організаційну, педагогічну, управлінську, виховну та інші види діяльності, охоплює виконання значної частини типових функцій спеціаліста індустрії активного відпочинку. Для цього ми рекомендуємо (за вибором студента) такі форми проведення практик: навчальної (1 курс) – участь у спортивному поході 1-2 к. с.; виробничих (2-4 курси): керівництво спортивним походом 1-2 к. с.; робота інструктором комерційного польового табору; інструктором студентського туристського клубу; гідом активних та екстремальних турів; інструктором екстремального виду спорту.

Умова № 4. Спрямування дозвілля студентів на вдосконалення спортивних, організаційних, комунікативних якостей фахівця індустрії активного відпочинку та набуття досвіду професійно-орієнтованої діяльності в рамках керованої середовища – студентського туристського клубу.

Ми вважаємо, що процес організації та управління позанавчальною діяльністю повинен здійснюватися в клубній формі, яка на відміну від діяльності гуртків і спортивних секцій є поліспрямованою і володіє великими можливостями індивідуальної самореалізації. Тим самим сфера клубної діяльності вміщає в себе сукупність індивідуальних зон автономного, вільного і відповідального поведінки студентів.

Ініціативна клубна діяльність в значній своїй частині у відповідності з теорією контекстного навчання є навчально-професійною, таким чином, здійснюючи її, студенти фактично набувають досвіду навчально-професійної діяльності фахівців індустрії активного відпочинку. У результаті ми можемо розглядати студентський туристський клуб у Вузі туристичного профілю як керовану середовище, що дозволяє не тільки актуалізувати і організовувати позанавчальну діяльність студентів, а й перетворювати її в керовану навчально-професійну.

Описані організаційно-педагогічні умови пройшли перевірку в рамках педагогічного експерименту, організованого на базі кафедри туризму і готельного господарства, а так само студентського туристського клубу Класичного приватного університету м. Запоріжжя. Результати дослідження будуть опубліковані в наступних роботах.

Список використаної літератури

- 1. Коллегаєв М.Ю.** Діагностичний інструментарій оцінювання готовності до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку / М. Ю. Коллегаєв // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету: педагогічні науки. Серія: Педагогічні науки; Фізичне виховання та спорт – Чернігів, 2011. – Вип. 86. – С. 348-352.
- 2. Вербицкий А.А.** Контекстно-компетентностный подход к модернизации образования / А. А. Вербицкий // Высшее образование в России : Научно-педагогический журнал МОН РФ – 2010. – № 5. – С. 32-

37. **3. Конох А.П.** Професійна підготовка майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищому навчальному закладі : Монографія. / А. П. Конох — Запоріжжя : ЗДУ, 2006. — 494 с.

4. Шафранський В.В. Педагогічні умови формування готовності у майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму до професійної діяльності / В. В. Шафранський // Педагогіка і психологія : Науковий збірник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. — 2009. — № 491. — С. 191-200.

Коллегаєв М. Ю. Організаційно-педагогічні умови формування готовності бакалаврів з туризму до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку

У статті розглянуті сутність і запропоновані способи реалізації організаційно-педагогічних умов формування готовності бакалаврів туризму до професійної діяльності в індустрії активного відпочинку.

Ключові слова: діяльнісний підхід, квазіпрофесійна діяльність, навчально-професійна діяльність.

Коллегаев М. Ю. Организационно-педагогические условия формирования готовности бакалавров туризма к профессиональной деятельности в индустрии активного отдыха

В статье рассмотрены сущность и предлагаемые способы реализации о-п условий формирования готовности бакалавров туризма к профессиональной деятельности в индустрии активного отдыха.

Ключевые слова: деятельностный подход, квазипрофессиональная деятельность, учебно-профессиональная деятельность.

Kollegaev M. U. Organizational and Pedagogical Conditions of Formation of Readiness of Bachelors of Tourism for Professional Activity in Leisure Industry

The article describes the nature and the proposed methods of realizing organizational and pedagogical formation conditions of readiness of bachelor of tourism for professional activity in leisure industry:

- ensuring early professional self-definition of students of specialty «Tourism» for professional activity in leisure industry on the basis of an individual approach to the educational process;

- saturating with quasiprofessional activity the packet's contents disciplines «active forms of tourism» cycle of professional and practical preparation of bachelors of tourism;

- providing performing of typical management and instructional functions of specialist in leisure industry in professional practices;

- directing student's leisure to improving sportive, organizational, communicative qualities of specialist in leisure industry and getting experience of professionally oriented activity within a managed environment – Student's Touring Club.

Key words: active approach, quasiprofessional activity, educational and professional activities.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Лобода С. М.

УДК 378.011.3 – 051:62

О. В. Литвиненко

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ- ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Глобальні соціально-економічні зміни в світі, активне впровадження сучасних засобів виробництва, підштовхнули до відродження вітчизняної промисловості та поставили перед сучасним суспільством важливу *педагогічну проблему* – сформувати професіоналів інженерно-педагогічного профілю здатних не тільки проводити якісну підготовку майбутніх спеціалістів але і власноруч створювати корисні моделі на виробництві.

В свою чергу це ставить перед системою вищої освіти завдання підготовки інженера-педагога, здатного швидко реагувати на зміни в економічному середовищі, опанувати нові високотехнологічні та наукомісткі технології, вміти творчо та ефективно передавати молоді свої знання й досвід. Істотною умовою для здійснення інженером-педагогом такої діяльності є високий рівень готовності його до професійно-педагогічного проектування.

Актуальність проблеми полягає в тому, що наразі під час збільшення масштабів виробництва зростає попит на кваліфікованих фахівців інженерно-педагогічного профілю, що здатні готувати фахівців до сучасного виробництва. Фахівців здатних поєднувати теоретичні знання з практикою, надавати студентам не тільки ґрунтовні знання але й практичні навички з майбутньої фахової діяльності, вміти прогнозувати, моделювати, впроваджувати, аналізувати, передбачити [1, с. 24].

Підготовка майбутніх інженерів-педагогів у вищих навчальних закладах регламентується Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Концепцією розвитку освіти в Україні, галузевими стандартами вищої інженерно-педагогічної освіти. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до фахової діяльності вимагає, зокрема, сформованості в них готовності до її проектування (засвоєння змісту фахових завдань і способів їх виконання (відповідних фахових дій)